

FIȘA DISCIPLINEI

Teologie Liturgică II / Liturgical Theology II

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	De Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	De Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Didactică
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Teologie Liturgică II / Liturgical Theology II			Codul disciplinei	OLR3336
2.2. Titularul activităților de curs	Arhim. Lect. Univ. dr. Pintea Ștefan (Simeon)				
2.3. Titularul activităților de seminar	Arhim. Lect. Univ. dr. Pintea Ștefan (Simeon)				
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	6	2.6. Tipul de evaluare	Examen
2.7. Regimul disciplinei	Obligativu		2.8. Tipul disciplinei		Disciplină de specializare (DS)

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					24
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					12
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					4
Alte activități					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				64	
3.8. Total ore pe semestru				100	
3.9. Numărul de credite				4	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Cunoștințe fundamentale dobândite prin parcurgerea disciplinei Teologie Liturgică I și a disciplinelor biblice, istorice și dogmatice din anii anteriori de studiu.
4.2. de competențe	Cunoștințe teologice fundamentale și capacitatea de lectură, înțelegere și analiză a textelor teologice.

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Participarea la activitățile didactice și parcurgerea bibliografiei indicate.
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Participarea activă la seminar; parcurgerea bibliografiei și a textelor indicate; pregătirea și prezentarea sarcinilor de seminar.

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Aplică strategii didactice interculturale <i>Applies intercultural teaching strategies.</i>
CP4	Adaptează strategia didactică la abilitățile elevilor. <i>Adapts the teaching strategy to students' abilities.</i>
CP5	Evaluează progresul școlar al elevilor. <i>Assesses students' academic progress.</i>
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT2	Utilizează instrumente informatice. <i>Uses IT tools.</i>
CT3	Predă noțiuni de literatură, artă, muzică, filosofie. <i>Teaches concepts of literature, art, music, and philosophy.</i>

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

CP1	1. Studentul înțelege fundamentele biblice și pedagogice ale educației interculturale <i>The student understands the biblical and pedagogical foundations of intercultural education</i>	1. Studentul corelează conținuturi teologice cu strategii didactice adecvate diversității culturale <i>The student correlates theological content with teaching strategies appropriate to cultural diversity</i>
CP4	2. Studentul înțelege diferențele dintre abilitățile elevilor în receptarea conținuturilor teologice <i>The student understands differences among students' abilities in receiving theological content</i>	2. Studentul adaptează explicațiile biblice, morale și dogmatice la nivelul clasei <i>The student adapts biblical, moral, and dogmatic explanations to class level</i>
CP5	3. Studentul cunoaște principii de evaluare aplicabile progresului școlar la disciplinele religioase <i>The student knows assessment principles applicable to school progress in religious education</i>	3. Studentul formulează criterii de evaluare pentru cunoștințe biblice, istorice, morale și doctrinare <i>The student formulates assessment criteria for biblical, historical, moral, and doctrinal knowledge</i>
CT2	Studentul cunoaște utilizarea instrumentelor informatice în formarea didactică și activitățile școlare <i>The student knows the use of IT tools in teacher training and school activities</i>	Studentul aplică instrumente digitale în instruire asistată, documentare și organizarea activităților educaționale <i>The student applies digital tools in assisted training, documentation, and organizing educational activities</i>
CT3	Studentul explică valoarea formativă a literaturii, artei, muzicii și filosofiei <i>The student explains the formative value of literature, art, music, and philosophy</i>	Studentul integrează concepte culturale în activități educaționale, lingvistice și interdisciplinare <i>The student integrates cultural concepts into educational, linguistic, and interdisciplinary activities</i>

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Studentul cunoaște și explică structura timpului liturgic ortodox, organizarea calendarului bisericesc și principalele subdiviziuni ale anului liturgic.
2. Studentul înțelege fundamentele biblice, istorice și teologice ale sărbătorilor creștine și semnificația lor în viața liturgică și spirituală a Bisericii.
3. Studentul cunoaște temeiurile și formele liturgice ale cultului Maicii Domnului, al Sfinților Îngeri, al sfinților și al Sfintei Cruci, precum și semnificația posturilor și a pomenirii celor adormiți.
4. Studentul înțelege semnificația teologică, culturală și formativă a spațiului liturgic, arhitecturii bisericești, iconografiei, obiectelor și materiilor utilizate în cultul ortodox.
Abilități academice specifice (Specific academic skills)

1. Studentul analizează și interpretează texte, imagini și izvoare liturgice, utilizând adecvat terminologia specifică Teologiei Liturgice.
2. Studentul selectează, corelează și sintetizează conținuturi liturgice, istorice și cultural-artistice și le adaptează în vederea utilizării lor în activități didactice și catehetice.
3. Studentul utilizează bibliografia de specialitate și instrumentele digitale pentru documentarea, elaborarea și prezentarea unor teme de teologie liturgică, adaptând conținuturile la nivelul și particularitățile elevilor.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
1. Timpul și calendarul în viața Bisericii: Teologia timpului; Originea și structura calendarului creștin; Problema îndreptării calendarului și situația actuală a creștinătății din perspectiva calendarului liturgic;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
2. Anul liturgic și subdiviziunile lui: Timpul și comemorarea iconomiei mântuirii; Ziua liturgică; Săptămâna liturgică; Luna ca subdiviziune a anului liturgic; Anul liturgic și cele trei perioade ale sale;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
3. Teologia sărbătorii: Instituirea sărbătorilor creștine; Sinaxarul ortodox; Sensul sărbătorii în spiritualitatea ortodoxă;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
4. Duminica – sărbătoarea săptămânală a creștinilor: Vechimea și denumirea sărbătorii; Teologia duminicii; Raportul dintre duminică și sabatul iudaic; Caracterul sărbătorii și modul prăznirii ei în trecut și în zilele noastre;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
5. Praznicele împărătești: a. Nașterea Domnului b. Tăierea-împrejur c. Botezul Domnului d. Întâmpinarea Domnului e. Schimbarea la Față f. Duminica Floriilor g. Învierea Domnului	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbateri/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

h. Înălțarea Mântuitorului la cer i. Rusaliile j. Sfânta Treime Înălțarea Sfintei Cruci		
6. Cultul Maicii Domnului: Temeiurile preacistirii Feciei Maria; Expresiile preacinstirii ei în cultul răsăritului ortodox; Sărbătorile Maicii Domnului;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbattere/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
7. Cultul Sfinților Îngeri, a Sfinților și a Cinstitei și de viață făcătoarei Cruci: Temeiurile cultului sfinților și a cinstitei cruci; Expresiile liturgice ale cultului Sfinților și ale cinstitei Cruci; Sărbătorile Sfinților Îngeri, ale Sfinților și ale Sfintei Cruci;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbattere/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
8. Posturile tradiției liturgice ortodoxe: Postul în Vechiul Testament și în creștinism; Disciplina postului în Biserica primară; Cele patru posturi mari ale anului liturgic; Postul de miercură și vinerea; Problema postului în modernitate;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbattere/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
9. Zilele pentru pomenirea morților: Cultul morților în religiile precreștine și în Vechiul Testament; Cultul morților în antichitatea creștină; Zilele consacrate pentru pomenirea morților în tradiția ortodoxă;	Prelegere, explicație, problematizare, conversație euristică, dezbattere/discuție colectivă, analiza textelor și izvoarelor liturgice	
Bibliografie: • Cărți de cult: <i>Liturghierul, Ceaslovul, Catavasierul sau Octoiul Mic, Triodul, Penticostarul, Octoiul Mare, Mineiul</i> (edițiile oficiale recente); • BĂNCILĂ, Vasile, <i>Duhul sărbătorii</i>, ed. Anastasia [Filosofia creștină], Buc. 1996, pp 21-96 • BRANIȘTE, Ene, <i>Liturgica generală</i>, Editura I.B.M, București, 1985; • BRANIȘTE, Ene, <i>Liturgica teoretică</i>, manual pentru Seminariile teologice, Ed. IBM, București; • EGERIA, (Silvia), <i>Pelerinaj în locuri sfinte</i>; ediție bilingvă, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009. A se vedea și M. Braniște, <i>Însemnările de călătorie ale pelerinei Egeria</i>; teză de doctorat, în rev. „Mitropolia Olteniei” nr. 4-6/1982, pp.225-292.; • GHIUȘ, Arhim. Benedict, <i>Taina Răscumpărării în imnografia ortodoxă</i>, Edit. IBMBOR, București, 1998; • ICĂ, Ioan jr., <i>Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole</i>, Edit. Deisis/Savropoleos, Sibiu, 2008; • MAKARIOS, Simonopetrul, <i>Triodul Explicat. Mistagogia timpului liturgic</i>, trad. rom., Ed. Deisis, Sibiu 2000, 559 pag.; • NECULA, Nicolae, <i>Tradiție și înnoire liturgică</i>, vol. I, II, III, Galați 1996, 2001, București 2005; • SCHMEMANN, Alexandru, <i>Introducere în teologia liturgică</i>, Sophia, București 2002;		

- SCHMEMANN, Alexander, *Postul cel Mare*, Editura „Doris”, București 1998;
- SCRIMA, Andre, *Biserica Liturgică*, Humanitas, București 2005;
- SIMEON al Tesalonicului, *Tractat asupra tuturor dogmelor noastre ortodoxe...*, trad. Toma Theodorescu, Buc, 1865 și reeditat în II volume la Suceava, 2003;
- VINTILESCU, Pr. Petre, *Despre poezia iconografică din cărșile de ritual și cântarea bisericească*, ed. a II-a, Edit. Renașterea, 2005;
- VASILIOS, Arhimandritul [= Vasilios GONDIKAKIS], *Intrarea în Împărăție. Elemente de trăire liturgică a tainei unității în Biserica Ortodoxă*; trad. rom. I. Ică, Edit. Deisis, Sibiu, 1996.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
1. Morfologia și teologia spațiului liturgic: părțile componente ale unei biserici ortodoxe; mobilierul și obiectele din fiecare parte a bisericii; simbolismul și teologia locașului de cult;	Analiză de text și imagine, dezbattere, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
2. Arheologie și arhitectură bisericească: Principalele stiluri ale arhitecturii creștine; Modele arhitecturale bizantine; Modele și tipuri arhitecturale românești; Trăsături specifice ale arhitecturii regionale românești; Noi tendințe privind arhitectura eclesială;	Analiză de text și imagine, dezbattere, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
3. Noțiuni de iconologie: cultul sfințelor icoane; apariția și evoluția sfințelor icoane; semnificațiile teologice privind arta iconografică); programul iconografic a bisericilor ortodoxe; Iconografia ortodoxă contemporană;	Analiză de text și imagine, dezbattere, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
4. Obiectele folosite în cult: Denumirea, evoluția, uzul liturgic și semnificația simbolică a obiectelor de cult;	Analiză de text și imagine, dezbattere, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	
5. Materiile folosite în cultul ortodox: Simbolurile naturale în cultul liturgic; Transfigurarea sacramentală a creației cosmice;	Analiză de text și imagine, dezbattere, studiu de caz, prezentare individuală, referat, activitate aplicativă.	

Bibliografie:

- Cărți de cult: *Liturghierul, Ceaslovul, Catavasierul sau Octoiul Mic, Triodul, Penticostarul, Octoiul Mare, Mineiul* (edițiile oficiale recente);
- BĂNCILĂ, Vasile, *Duhul sărbătorii*, ed. Anastasia [Filosofia creștină], Buc. 1996, pp 21-96
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica generală*, Editura I.B.M, București, 1985;
- BRANIȘTE, Ene, *Liturgica teoretică*, manual pentru Seminariile teologice, Ed. IBM, București;
- EGERIA, (Silvia), *Pelerinaj în locuri sfinte*; ediție bilingvă, Ed. Galaxia Gutenberg, 2009. A se

vedea și M. Braniște, *Însemnările de călătorie ale pelerinei Egeria*; teză de doctorat, în rev. „Mitropolia Olteniei” nr. 4-6/1982, pp.225-292.;

- GHIUȘ, Arhim. Benedict, *Taina Răscumpărării în iconografia ortodoxă*, Edit. IBMBOR, București, 1998;
- ICĂ, Ioan jr., *Canonul Ortodoxiei I. Canonul apostolic al primelor secole*, Edit. Deisis/Savropoleos, Sibiu, 2008;
- MAKARIOS, Simonopetrul, *Triodul Explicat. Mistagogia timpului liturgic*, trad. rom., Ed. Deisis, Sibiu 2000, 559 pag.;
- NECULA, Nicolae, *Tradiție și înnoire liturgică*, vol. I, II, III, Galați 1996, 2001, București 2005;
- SCHMEMANN, Alexandru, *Introducere în teologia liturgică*, Sophia, București 2002;
- SCHMEMANN, Alexander, *Postul cel Mare*, Editura „Doris”, București 1998;
- SCRIMA, Andre, *Biserica Liturgică*, Humanitas, București 2005;
- SIMEON al Tesalonicului, *Tractat asupra tuturor dogmelor noastre ortodoxe...*, trad. Toma Theodorescu, Buc, 1865 și reeditat în II volume la Suceava, 2003;
- VINTILESCU, Pr. Petre, *Despre poezia iconografică din cărșile de ritual și cântarea bisericească*, ed. a II-a, Edit. Renașterea, 2005;
- VASILIOS, Arhimandritul [= Vasilios GONDIKAKIS], *Intrarea în Împărăție. Elemente de trăire liturgică a tainei unității în Biserica Ortodoxă*; trad. rom. I. Ică, Edit. Deisis, Sibiu, 1996.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Cunoașterea structurii timpului și anului liturgic; cunoașterea fundamentelor istorice și teologice ale sărbătorilor, posturilor și cultului sfinților; capacitatea de explicare și corelare a conceptelor liturgice; utilizarea corectă a terminologiei de specialitate.	Examen oral	70%
9.5 Seminar/laborator	Capacitatea de analiză și interpretare a textelor și elementelor cultului; cunoașterea spațiului liturgic, iconografiei, obiectelor și materiilor de cult; utilizarea bibliografiei; participarea activă și realizarea sarcinilor de seminar.	Evaluare continuă; prezentarea unei teme/referat; activitatea la seminar	30%
9.6 Standard minim de promovare			
Cunoașterea noțiunilor fundamentale privind timpul și anul liturgic, principalele sărbători și posturi ale Bisericii Ortodoxe, cultul Maicii Domnului, al sfinților și al Sfintei Cruci; cunoașterea elementelor			

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

fundamentale privind spațiul liturgic, iconografia și obiectele de cult; capacitatea de a defini și explica principalele concepte studiate și utilizarea adecvată a terminologiei liturgice de bază; realizarea sarcinilor obligatorii de seminar. Obținerea notei minime 5 (cinci).

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

		Eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă						
								
								
								Nu se aplică nici o etichetă
								

Data completării:

20.06.2026

Semnătura titularului de curs

Arhiepiscopul S. Păteș

Semnătura titularului de seminar

Arhiepiscopul S. Păteș

Data avizării în departament:

20.07.2026

Semnătura directorului de departament

Dr. Anghel

⁶ Selectați o singură etichetă, cea care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivește cel mai bine disciplinei. Dacă disciplina tratează tema dezvoltării durabile la modul general (de ex. prin prezentarea/introducerea cadrului general al dezvoltării durabile etc.) atunci se poate alocă eticheta generală de Dezvoltare Durabilă. Dacă niciuna dintre etichete nu descrie disciplina, selectați ultima opțiune: „Nu se aplică nici o etichetă”.